

Chevreuse

Ander werk van Patrick Modiano in vertaling

De plaats van de ster (roman)
Nachtronde (roman)
De ringboulevards (roman)
Villa Triste (roman)
Trouwboekje (roman)
De straat van de donkere winkels (roman)
Memory Lane (roman)
Een jeugd (roman)
Aardige jongens (roman)
Verloren wijk (roman)
Zondagen in augustus (roman)
Het circus komt voorbij (roman)
Uit verre vergetelheid (roman)
Dora Bruder (roman)
Onbekende vrouwen (novellen)
Kleine Bijou (roman)
Nachtelijk ongeval (roman)
Een stamboek (roman)
In het café van de verloren jeugd (roman)
De horizon (roman)
Het gras van de nacht (roman)
Om niet te verdwalen (roman)
De kleine ballerina (prentenboek met Jean-Jacques Sempé)
Trilogie van een beginnend schrijverschap (drie romans)
Slapende herinneringen (roman)
Onzichtbare inkt (roman)
Kleedkamer in kindertijd (roman)

Patrick Modiano

Chevreuse

Vertaald door Marthe Elzinga

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij B.V.

2022

Deze uitgave kwam mede tot stand dankzij een
subsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Achter in deze uitgave zijn enkele aantekeningen
van de vertaler opgenomen.

Oorspronkelijke titel *Chevreuse*
Copyright oorspronkelijke editie © Éditions Gallimard, 2021
Copyright Nederlandse vertaling © 2022 Marthe Elzinga /
Em. Querido's Uitgeverij BV, Weteringschans 259,
1017 XJ Amsterdam

Omslag Brigitte Slangen
Omslagbeeld Trevor Payne/Arcangel Images
Foto auteur Catherine Hélie / Éditions Gallimard

ISBN 978 90 214 6262 2 / NUR 302
www.querido.nl

Voor Dominique

Hoeveel namen heb ik me niet ingeprent
en hond en koe en olifant
nu al zo lang en al van ver herkend,
en dan de zebra – ach, waartoe?

– RAINER MARIA RILKE

Het was Bosmans te binnen geschoten dat één woord, Chevreuse, telkens terugkwam in hun gesprekken. En die herfst werd er op de radio vaak een liedje gedraaid van een zekere Serge Latour. Hij had het in dat uitgestorven Vietnamese restaurantje gehoord, op een avond samen met de vrouw die 'Doodskop' werd genoemd.

*Douce dame
Je rêve souvent de vous...*

Die avond had 'Doodskop' haar ogen dichtgedaan, kennelijk ontroerd door de stem van de zanger en de tekst van het liedje. Dat restaurant, waar de radio op de tapkast altijd aanstond, bevond zich in een van de straatjes tussen Maubert en de Seine.

Er gingen hem voortdurend allerlei andere woorden, andere gezichten door het hoofd, en zelfs gedichten die hij indertijd had gelezen – flarden van zo veel gedichten dat hij ze onmo-

gelijk allemaal kon opschrijven: 'Haar kastanje-kleurige lokken...', 'De boulevard de la Chapelle, het mooie Montmartre en Auteuil...'

Auteuil. Die naam leek hem zwanger van betekenis. Auteuil. Maar hoe kon hij in al die signalen en morsesen, die hem na meer dan vijftig jaar nog bereikten, ook maar enige orde scheppen of er een rode draad in ontdekken?

Hij noteerde op goed geluk de gedachten die bij hem opkwamen. Meestal 's ochtends, of aan het eind van de middag. Hij had genoeg aan de kleinste details, dingen die iemand anders futiel zou hebben gevonden. Inderdaad: details. Het woord 'gedachten' was hier niet van toepassing. Te hoogdravend. Een grote hoeveelheid details, die gaandeweg de bladzijden vulde van zijn blauwe schrift, op het eerste gezicht zonder enig verband en zo vluchtig dat een eventuele lezer er niets van zou hebben begrepen.

En hoe meer hij van dat soort schijnbaar onsaamenhangende details op papier wist te krijgen, hoe groter de kans werd – dat wist hij zeker – dat hij licht in de zaak zou kunnen brengen. Zolang hij zich maar niet liet ontmoedigen door hun ogenschijnlijke futiliteit.

Zijn filosofieleraar had hem ooit uitgelegd dat de opeenvolgende levensfasen – kindertijd, adolescentie, volwassen jaren, ouderdom – telkens ook met een soort afsterven gepaard gaan. Het-

zelfde gold voor de fragmentarische herinneringen die hij zo gauw mogelijk probeerde op te schrijven: een paar beelden uit een bepaalde periode van zijn leven, die hij in versneld tempo aan zich voorbij zag trekken voordat ze definitief door de vergetelheid werden opgeslokt.

Chevreuse. Die naam zou misschien weer andere namen aantrekken, als een magneet. 'Chevreuse,' fluisterde Bosmans nog eens. Was dat misschien de draad waarmee je de hele kluwen naar je toe kon trekken? Maar waarom Chevreuse? Natuurlijk, je had de hertogin van Chevreuse, die een rol speelde in de *Mémoires* van kardinaal de Retz, heel lang een van zijn lievelingsboeken. Toen hij in die lang vervlogen jaren een keer op een zondag in januari uit een stampvolle trein uit Normandië stapte, had hij dat op bijbelpapier gedrukte en in een hagelwit omslag gestoken boek op de coupébank laten liggen, en hij besepte meteen dat hij zich daar nooit overheen zou kunnen zetten. De volgende ochtend was hij teruggegaan naar het gare Saint-Lazare, had er overal rondgekeken, in de wachtkamer en de winkelgalerij, en was ten slotte beland bij het bureau voor gevonden voorwerpen. De man achter de toonbank had hem zonder aarzelen de *Mémoires* van kardinaal de Retz overhandigd, onbeschadigd, in-

clusief de duidelijk zichtbare rode bladwijzer, op de plek waar hij zijn lectuur de vorige dag in de trein had onderbroken.

Terwijl hij het station uit liep, had hij het boek diep weggestopt in een van zijn jaszakken, om het niet nog eens kwijt te raken. Het was een zonnige ochtend in januari. De aarde draaide nog altijd en de mensen liepen nog even onverstoord voorbij, althans, in zijn herinnering. Net voorbij de église de la Trinité bereikte hij wat hij 'de eerste hellingen' noemde. Nu hoefde hij alleen nog de vertrouwde weg te volgen, richting Pigalle en Montmartre.

*

In een van de straten van het Montmartre van die jaren was hij op een middag Serge Latour tegengekomen, de zanger van 'Douce dame'. Die ontmoeting – nauwelijks een paar seconden – was zo'n nietig detail geweest in zijn leven dat het Bosmans verbaasde dat die herinnering bij hem opkwam.

Waarom Serge Latour? Hij had hem niet aangesproken, en trouwens, wat had hij kunnen zeggen? Dat een vriendin van hem, 'Doodskop', voortdurend zijn liedje 'Douce dame' neuriede? En hem vragen of hij zich voor de titel van dat liedje had laten inspireren door een middeleeuw-

se dichter en componist genaamd Guillaume de Machaut? Drie 45-toerenplaatjes, net dat jaar uitgebracht door Polydor. Hij had geen idee wat er sindsdien van Serge Latour was geworden. Niet zo lang na die vluchtige ontmoeting had hij iemand in Montmartre horen zeggen dat Serge Latour, zoals iedereen indertijd, 'op reis was, in Marokko, in Spanje en op Ibiza'. En die opmerking, die hij toevallig in het geroezemoes van de gesprekken had opgevangen, was als voor eeuwig in de lucht blijven hangen, zodat hij hem vijftig jaar later nog hoorde, uitgesproken door die nu voor altijd anonieme stem. Ja, wat zou er eigenlijk van Serge Latour zijn geworden? En van die merkwaardige vriendin met de bijnaam Doodskop? Hij hoefde alleen maar aan die twee mensen te denken om des te gevoeliger te worden voor het stof, of liever gezegd de geur, van de tijd.

Wanneer je Chevreuse uit rijdt, komt er eerst een bocht, dan een smalle, door bomen omzoomde weg. Na een paar kilometer bereik je de rand van een dorp, en even later rijdt je langs de spoorbaan. Maar er komen weinig treinen voorbij. Eén tegen vijf uur 's morgens, die werd 'de rozentrein' genoemd, naar de bloemen die hij van de kwekerijen in de provincie naar Parijs bracht; en een andere om precies eenentwintig uur vijftien. Het kleine stationsgebouw leek verlaten. Rechts, tegenover het station, leidde een hellende laan langs een onbebouwd terrein naar de rue du Docteur-Kurzenne. Iets verderop in die straat, aan de linkerkant, zag je de voorgevel van het huis.

De afstanden op de oude stafkaart kwamen niet overeen met wat Bosmans zich herinnerde. In zijn herinnering lag Chevreuse minder ver van de rue du Docteur-Kurzenne dan op de kaart. Achter het huis aan de rue du Docteur-Kurzenne: drie trapsgewijs boven elkaar gelegen tuinen. In

de muur rond de hoogste tuin bevond zich een roestige ijzeren poort die uitkwam op een open plek, met daarachter een terrein dat scheen te behoren tot het landgoed van het château de Mauvières, dat daar enkele kilometers vandaan lag. En Bosmans was dikwijls over de paden door het bos tot ver in dat gebied doorgedrongen, zonder het kasteel zelf ooit te bereiken.

Als de stafkaart zijn herinneringen tegensprak, dan kwam dat vast doordat hij er verschillende keren en in verschillende perioden van zijn leven was geweest, zodat de tijd de afstanden uiteindelijk had ingekort. Men zei trouwens dat de jachtopziener van château de Mauvières vroeger in het huis aan de rue du Docteur-Kurzenne had gewoond. Daardoor was dat huis voor hem altijd een soort grenspost geweest, aangezien de rue du Docteur-Kurzenne langs de grens van een landgoed liep, of beter gezegd van een vorstendom dat bestond uit wouden, vijvers, bosschages en parken en dat Chevreuse heette. Hij probeerde op zijn manier een soort stafkaart te maken, maar dan vol lege plekken, dorpen en binnenwegen die nu niet meer bestonden. De verschillende routes kwamen stukje bij beetje weer bij hem boven. Er was er vooral één die hem tamelijk helder voor de geest stond. Een autorit, met als vertrekpunt een appartement in de buurt van de porte d'Auteuil. Aan het eind van

de middag, vaak ook 's nachts, kwamen daar een aantal mensen bij elkaar. De enigen die er min of meer permanent schenen te wonen waren een man van een jaar of veertig, een jongetje dat waarschijnlijk zijn zoon was en een meisje dat dienstdeed als gouvernante. Zij en het kind hadden samen een eigen kamer achter in het appartement.

Een jaar of vijftien later had Bosmans een keer gemeend die man te herkennen, iets ouder geworden, in zijn eentje, achter het raam van een Wimpy-restaurant aan de Champs-Élysées. Hij was naar binnen gelopen en was naast hem gaan zitten, wat in zo'n selfservicezaak heel gewoon was. Hij had hem willen vragen bepaalde dingen uit te leggen, maar leed opeens aan een black-out: hij kon niet meer op zijn naam komen. Bovendien zou elke toespeling op dat appartement in Auteuil of op de mensen die Bosmans er was tegengekomen die man in verlegenheid kunnen brengen. En het kind, wat was daarvan geworden? En van het meisje dat Kim heette? Die avond in de Wimpy had een detail zijn aandacht getrokken: de man droeg een enorm horloge met allerlei verschillende wijzerplaten, en Bosmans kon er zijn ogen niet van afhouden. Zijn buurman had dat gemerkt en drukte op een knopje op de rand van de horlogekast, waardoor er een zacht belletje klonk, dat waarschijnlijk als wek-

ker diende. De man glimlachte naar hem, en die glimlach en dat tingelende horloge hadden een herinnering opgeroepen aan zijn kindertijd.